

О. А. Мельник

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент М. В. Полховська*

Фітоніми в структурі фразеологізмів як об'єкт лінгвокультурологічного дослідження

Лінгвокультурологія як дисципліна вивчає взаємозв'язок мови та культури. Лінгвокультурологічні дослідження дають можливість розкрити картину світу більш різнобарвно, щоб показати багатий духовний світ як людини окремо, так і цілого народу або, навіть, порівняти мовну культуру декількох народів. Вони відтворюють механізми сприйняття та відтворення в мові досвіду попередніх поколінь з метою зрозуміти появу мовних стереотипів в свідомості представників різних лінгвокультурних спільнот [2: 23-36].

Фразеологізми є специфічним засобом відображення світу носіями певної мови. Вони відображають довготривалий процес розвитку культури народу, фіксує та передає від покоління до покоління культурні настанови та стереотипи, кодує культурну інформацію та акумулює знання як про саму людину, її відношення до навколишнього світу, та про сам навколишній світ [1: 67].

Об'єктивно існуюча картина світу відбивається в мові в першу чергу за допомогою слів. Саме вони, як прийнято вважати, безпосередньо пов'язані з предметним світом людини. Особливу роль у створенні мовної картини світу як раз і грають лексеми з предметно-речовим значенням. До таких належать і численні найменування рослинного світу, тобто найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур. Даного типу фразеологічні одиниці дістали назву **фітоніми**.

Аналіз складу еквівалентних фітонімів в різних мовах свідчить про суттєві відмінності в уявленнях про природні артефакти, їхні зв'язки та особливості.

Порівняльний аналіз подібних найменувань у інших мовах дає підстави для висновку щодо різного ступеню актуальності однієї і тієї ж реалії у свідомості різних народів. Це, в свою чергу, визначається не тільки типовістю, поширеністю денотата, а й

ставленням до нього з боку носіїв мови, що детерміновано національним сприйняттям навколишнього світу, його оцінкою, ідеологією і поняттям про культурні цінності.

Тому, говорячи про картину світу, в створенні якої беруть участь фітоніми, ми маємо на увазі не тільки буквально візуальну пейзажну замальовку, характерну для тієї чи іншої природної зони. У цій картині фітоніми, як правило, виконують роль еталонів зовнішніх і внутрішніх якостей людини, а також національно-патріотичних символів.

Асоціативний світ пов'язаний з певними рослинами в англійській лінгвокультурі є досить багатим. Розглянемо декілька прикладів. Наприклад, **огірок** асоціюється з холодністю, байдужістю *as cool as cucumber* [4]. **Маргаритки** несуть значення енергійності та легкості *fresh as a daisy* [4]. Коли хтось намагається нас запевнити, що щось є не важливим для нього, в той час як просто не може того отримати, для вираження даного відношення використовують значення **виноград**, показуючи властивість його смаку, – *sour grapes* ("When she didn't get the job she said she wasn't interested in it anyway, but that's just sour grapes!") [3]. **Яблуко** широко використовується у біблійних контекстах, творах античності та й в сьогоденному мовленні. Так, наприклад, *a bad apple* – людина, яка чинить лихе іншим. *Rotten apple* – людина, якій притаманно бути нечесним і мати негативний вплив на інших. **Картопля** символізує засидженість: *mouse potato* ("My son and his friends are all mouse potatoes – constantly glued to the computer!"). В англійській мові образ **троянди** набуває позитивних і гострих рис. Так, наприклад, *come up smelling of roses* – коли хтось сіяє від радості трояндою, отже він справився зі скрутною ситуацією, не зруйнувавши своєї репутації. *Never a rose without the prick* [4] – треба пам'ятати про можливі підступи у всьому доброму, як про шипи чарівної троянди. Образ **фіалки** несе риси скромної або невпевненої людини – *shrinking violet* [4].

Функціональні характеристики фітонімів, контексти їх вживань, додатковий внепонятійний зміст, їх парадигматичні зв'язки свідчать про те, що зазначені найменування є важливими мовними елементами побудови картини світу на більш високому рівні, що відбиває духовний світ "ЛЮДИНИ", яка являється

ланкою певного народу, наповненого емоціями, оцінками, специфікою взаємин у суспільстві, широкою гамою почуттів. ФО з флористичним компонентом відображають культурні процеси даного народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н.Ф. Фразеология и культура. // Язык и культура. Вторая международная конференция. / Н.Ф. Алефиренко – К.: Коллегиум, 1993. – 132 ст.
2. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: Учебное пособие. / А.Т. Хроленко. – М.:Флинта:Наука, 2005. – 184 с.
3. Apperson G.L. The Wordsworth Dictionary of Proverbs. / G.L. Apperson. – Wordsworth Edition Ltd., 1993. – 1175 p.
4. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. / – A.S. Hornby, A.C. Gimson. – Oxford University Press, 2000. – 1864 p.

К. А. Метельська

Національний авіаційний університет

Науковий керівник: старший викладач Т. Г. Семигінівська

Лексико-синтаксичні особливості інструкцій для досягнення адекватності під час їх перекладу

Оточення сучасної людини оснащено різними технічними пристроями, апаратами, приладами, при роботі з якими необхідно виконувати різні дії та операції. Кожен технічний пристрій супроводжується спеціальним текстом-інструкцією з експлуатації по застосуванню.

Тексти підручників та навчальних посібників з природно-технічних дисциплін також можуть містити різного роду інструкції. У зв'язку з цим ми вважаємо можливим говорити про текст-інструкцію (або текст-алгоритм) як особливий тип тексту.

Інструкція – правовий акт, який створюється органами державного управління для встановлення правил, що регулюють організаційні, науково-технічні, технологічні, фінансові та інші спеціальні сторони діяльності та відносин установ, закладів, підприємств, службових осіб. Текст документа має бути стислим,